

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Eduskunta, ministeriöt ja valtion virastot

Yleiset huomiot esityksestä

Esityksen vaikutuksista kansalaisyhteiskuntaan:

Avoimuusrekisterin tarkoituksen toteutumiseksi on olennaista määritellä raportoinnin vaatimukset. Parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnössä todetaan, että ”toimintaa raportoidaan kokoavasti ja yleisellä tasolla, eikä yksittäisten yhteydenottojen tai neuvontakertojen tasolla”. Tarkoituksena on välttää liiallista hallinnollista taakkaa ja varmistua toimien oikeasuhteisuudesta. On huomioitava, että hallinnollinen taakka ja toimien oikeasuhteisuus selviävät vasta käytännön kokemuksen myötä. Avoimuusrekisterin seuranta varten nimitettävän neuvottelukunnan toimeksiannossa olisi kiinnitettävä riittävästi huomiota alkuvaiheen kokemusten havainnointiin ja mahdollisiin korjausehdotuksiin. Neuvottelukunnan kokoonpanossa olisi mahdollisimman hyvin huomioitava erilaisten raportointivelvollisten yhteisöjen edustus.

Esityksen vaikutuksista viranomaisiin ja poliittisiin päättäjiin:

Mietinnössä ennakoidaan avoimuusrekisterin voivan lisätä viranomaisten halukkuutta korvata epävirallisia toimintatapoja virallisemmilla toimintatavoilla: ”Tämä voi esimerkiksi tapahtua

verkostomaisten toimintatapojen kehittämisellä nykyistä määrämuotoisemmiksi, jolloin niiden käyttämiseen alkaa syntyä yhteisiä hyvän hallintotavan mukaisia toimintamalleja ja -sääntöjä”...”Tämän arvioidaan parantavan pidemmällä ajanjaksolla viranomaisten sidosryhmäyöskentelyn avoimuutta ja yhdenvertaisuutta, kun viranomaisten tulee miettiä entistä enemmän erilaisten sidosryhmien ja näkemysten tasavertaista kohtelemista.”

A-klinikkasäätiö katsoo, että tasapuolinen ja avoin sidosryhmien kuuleminen on terveen ja toimivan kansalaisyhteiskunnan etu. On kuitenkin varottava kehitystä, jossa liialliset määrämuotoisuuden ja virallisuuden vaatimukset alkaisivat kannustaa osapuolia keskittämään yhteydenpitoaan rekisteröinnin ulkopuolelle jääviin tapahtumiin, kuten seminaareihin, messuille tai puoluekokousten yhteyteen, jolloin tapaamisia on helpompi luokitella spontaaneiksi.

Kysyisimme, onko avoimuusrekisterin valmistelutyössä käsitelty vaalikausien vaihtumista ja hallitusohjelmaneuvoitteluja vaikuttamisviestinnän erityistapauksena. Toimivatko avoimuusrekisterin rutiinisäännökset tilanteessa, jossa noin 1/3 kansanedustajista on uusia ja eduskuntaryhmät järjestäytyvät? Mistä ajanhetkestä vaaleilla valitun kansanedustajan tapaamisten raportointivelvollisuus alkaa? Asettaako avoimuusrekisteri vaatimuksia hallitusohjelmaneuvoitteluihin kutsuttavien asiantuntijoiden kuulemisille? Kohdellaanko kutsuttuja asiantuntijoita sekä puolueiden työryhmiinsä nimeämää sihteeristöä yksityishenkilöinä vai taustayhteisöjensä/työnantajensa edustajina? Hallitusohjelmaneuvoittelujen asiantuntijoihin on viime aikoina kohdistunut suuri julkinen mielenkiinto.

Jouhki Hannu
A-klinikkasäätiö